

лася виводити свої війська з Манчжурії. Японські дипломати обстоювали формулу «Манчжурія в обмін на Корею», яку висунув прем'єр-міністр Японії Іто Хіробумі. Це означало, що Токіо визнаватиме інтереси Санкт-Петербурга в Манчжурії, якщо Росія, своєю чергою, чинитиме аналогічно, тобто погодиться на особливе становище Японії у Кореї. Однак царський уряд не був зацікавлений у такому взаємовизнанні, після чого перемовини зайшли у глухий кут¹.

Коли процес перемовин загальмувався, Японією прокотилася військова лихоманка. На думку більшості японських політиків, перегляд договорів і підписання союзу з Великобританією, підтвердили статус Японії як великої держави, тож японці були обурені таким відношенням Росії. Попри наростання войовничих настроїв у суспільстві, офіційний Токіо до останнього намагався знайти будь-яку можливість для продовження переговорного процесу. Врешті-решт, у січні 1904 р. японський уряд ініціював збройне розв'язання японо-російських протиріч.

Японська експансія 1895 – 1903 рр. мала не лише оборонний, але й експансіоністський характер. Очевидно, що японський уряд свідомо обирав проведення завойовницького курсу. На зламі століть Японії вдалося значно покращити свої міжнародні позиції та закріпитися в Кореї та Китаї. Вбачаючи у Японії противагу російському проникненню до Китаю, Великобританія та США опосередковано підтримували її. Тому можна вважати, що Японія на початку ХХ ст. змогла досягти максимуму у втіленні своєї експансіоністської політики на азійському континенті.

Крошка Яна,
Shanghai Jiao Tong University
Срібняк Ігор,
Київський університет імені Бориса Грінченка

ІНФОРМАЦІЙНА АГЕНЦІЯ «СІНЬХУА»: ДО ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ

Державна інформаційна агенція „Сінхуа” є нині однією із найпотужніших інформаційних агенцій міжнародного рівня та найбільшим у Китаї центром збирання і розповсюдження інформації². Засновано її у 1931 р. Спочатку агенція називалась „Агентство Червоного Китаю”, проте вже у січні 1937 р. її було перейменовано в „Агентство Нового Китаю” (тобто „Сінхуа”)³. Після створення

¹ Мак-Клейн Дж. Л. Япония. От сегуната Токугавы – в ХХІ век / Джеймс Л. Мак-Клейн – [пер. с англ. Красулина Е. А.]. – М.: Астрель, 2011. – С.438.

² Дьердь И. Через призму Пекина. – М., 1975. – С.42; Зарубежная печать: Краткий справочник. Газеты. Журналы. Информационные агентства / Редкол.: Лосев С.А. и др. – М., 1986. – С.201; Китай / Под ред. Цинь Ши. – Пекин, 1995. – С.116; Офіційний сайт інформаційної агенції „Сінхуа” російською мовою / <http://www.russian.xinhuanet.com/russian/index.htm>; Уиткомб В. Современный Китай / Пер. с англ. И.В. Павлова. – М., 2006. – С.24.

³ Світові мас-медіа: Короткий довідник для студентів Інституту журналістики / Упорядн.: Пе-

Китайської Народної Республіки (жовтень 1949 р.) „Сінхуа” стала державною агенцією, перейшовши у повне підпорядкування компартії та уряду КНР. З моменту свого заснування ця агенція правила не тільки за головне новинне джерело для підконтрольних партій газет і журналів, а водночас і за могутній пропагандистський засіб поширення комуністичних ідей.

Інформаційна агенція „Сінхуа” відіграє у житті країни величезну роль. Ще з початку її створення ЦК КПК розглядало агенцію як один із видів зброї для знищення капіталізму та побудови соціалізму. На своїх матеріалах агенція „ви-ховує та єднає народ, викриває та знищує ворога, сприяє розвитку виробничих сил суспільства”¹. „Сінхуа” формально вважається органом Державної ради, проте оперативне керівництво діяльністю агенції завжди здійснювала комісія КПК з агітації та пропаганди (за виключенням окремих етапів „культурної революції”, коли агенція підпорядковувалась „групі з культурної революції”)².

Під час святкування 20-річчя інформагенції „Сінхуа” (1951 р.) завідувач відділом пропаганди ЦК КПК Лу Дін-і підкреслював: „Журналістика — над-звичайно гостра політична наука. Говорити про журналістику окремо від полі-тики — це практика буржуазії. Ми не повинні так робити. Публікувати повідом-лення раніше чи пізніше або ж взагалі не публікувати — питання, яке необхідно серйозно обдумувати, виходячи з політичних міркувань. Перед кореспондента-ми та редакторами поставлено завдання подвійного плану: перше — поспішати, друге — затримувати. З одними повідомленнями слід поспішати, щоб виграти час, а інші не треба публікувати, їх потрібно затримувати... Тому наші журналі-сти мають знати нашу власну політику, пролетарську політику, народну політи-ку, соціалістичну політику”³. Торкаючись питань про зв’язок агенції „Сінхуа” з газетами, Лу Дін-і відзначав, що „в нашій соціалістичній державі інформаційні агенції та газети — це єдине ціле, це зброя у руках робітничого класу. У них спі-льні інтереси, а їх відносини базуються на згуртованості, співробітництві та взаємодії”⁴.

Штат „Сінхуа” налічує декілька тисяч працівників. До „культурної револю-ції” агенція мала своїх кореспондентів у більш ніж 50 країнах, проте вже у 1966 р. їх відкликали та направили на „перевиховання” так само, як і китайських ди-пломатів⁵. У період „культурної революції” „Сінхуа”, як і вся китайська преса, потрапила під контроль армії, більшість керівних посад у агенції обійняли ви-сокопосадові офіцери, проте починаючи з осені 1971 р., ситуація змінилась, і керівництво знову перейшло до цивільних осіб⁶. Тоді агенція знову почала відк-ривати свої бюро за кордоном. У 1972 р. її співробітники працювали вже у 40 країнах, у т. ч. при представництві ООН у Нью-Йорку, де було акредитовано п’ять кореспондентів „Сінхуа”.

трів І.Ю., Слюсаренко І.Ю. — К., 1999. — С.24.

¹ Слободянюк І.Н. Печать Нового Китая. — К., 1958. — С.138.

² Дьердь И. Через призму Пекина. — М., 1975. — С.42.

³ Слободянюк І.Н. Печать Нового Китая. — К., 1958. — С.138.

⁴ Слободянюк І.Н. Печать Нового Китая. — К., 1958. — С.139.

⁵ Дьердь И. Через призму Пекина. — М., 1975. — С.43.

⁶ Так само. — С.44.

Зовнішньополітична хроніка китайських газет практично співпадає зі змістом трансляцій „Сінхуа” іноземними мовами, проте з матеріалами на внутрішні теми справа стоїть дещо інакше – вони піддаються обробці. Через це повідомлення „Сінхуа” мають препарований характер. На основі повідомлень іноземної преси та телеграфних агентств „Сінхуа” складає для керівництва та працівників інформаційний бюлетень „Цанькао сяосі”¹, який відіграє важливу роль не тільки у роботі засобів масової інформації, але і у функціонуванні політичного апарату. Інформаційний бюлетень видається у трьох варіантах: перший – виключно для членів Політбюро, другий – для визначеного кола урядовців та партійних працівників, третій – для загального розповсюдження. Чим вужче коло адресатів, тим сміливіший підбір матеріалів, тим відвертіша інформація про події, які не вклились у рамки офіційної китайської доктрини (зокрема, у випуску „Цанькао сяосі” для ширшого кола жодного слова не надруковано про зникнення Лінь Бяо² та про скасування параду 1 жовтня 1971 р.)³.

Починаючи з 1972 р., найбільше матеріалів присвячувано міжнародним темам і особливо зовнішнім зв'язкам Китаю, що засвідчило перехід від самоізоляції періоду „культурної революції” до політики „контрольованої відкритості”. Так, зокрема, в цьому році 138 повідомлень було присвячено візитам закордонних делегацій та політичних діячів різних країн світу до Пекіну, 41 – поїздкам китайських урядовців за кордон, 40 – різноманітним подіям дипломатичного життя (раути, візити послів тощо), 17 – міжнародним спортивним зустрічам, у яких брали участь і китайські спортсмени.

Слід підкреслити, що агенція „Сінхуа” висвітлювала на початку 70-х рр. не тільки ті події, які відбувались у державах Азії (зокрема, ситуація у країнах Індокитаю, бойові дії у В'єтнамі, Камбоджі, Лаосі та ін.), а також виявляла інтерес і до суспільно-політичного життя держав Європи та Америки (найчастіше у повідомленнях „Сінхуа” цитувались Жорж Помпиду та інші французькі лідери). Китайська служба інформації повідомляла і про зустріч президента Франції Жоржа Помпиду з прем'єр-міністром Великобританії Едвардом Хітом, яка відбувалась у 1971 р., і про боротьбу народу Північної Ірландії, і про бюджет Великобританії („Сінхуа” відзначила, що він свідчить про „економічні труднощі” цієї країни)⁴. Інформувала агенція „Сінхуа” і про прибуття до Китаю президента США Річарда Ніксона 21 лютого 1972 р. Утім, окрім офіційних протокольних повідомлень та фотографій китайська преса уникала коментарів. Інформацію про перебіг візиту американського президента та про його спеціальні заяви для друку могли отримати у Китаї лише читачі „інформаційних бюлетенів”, більшому колу читачів доступ до такого роду інформації був закритий⁵.

Головною вимогою у роботі „Сінхуа” залишається чітке відображення по-

¹ Так само. – С.44.

² На початку 1970-х рр. Лінь Бяо посварився майже з усіма впливовими членами Політбюро ЦК КПК і у вересні разом з родиною спробував утекти на літаку в СРСР, проте літак впав в Монголії за загадкових обставин; усі при цьому загинули.

³ Так само. – С.44.

⁴ Так само. – С.91.

⁵ Дьердь И. Через призму Пекина. – М., 1975. – С.85.

точної політичної лінії партії. Велике значення надається добору епітетів, які стосуються того чи іншого лідера, а також місцю, на якому він має стояти у списку учасників урочистих або офіційних подій¹.

Сама структура агенції свідчить про надмірну централізацію китайської системи інформації: хоч відділення „Сінхуа” діють у кожній провінції, проте в жодний із них матеріали самостійно не публікуються. Провінційні бюро після збору повідомлень пересилають їх до пекінського центру, де й ухвалюються рішення щодо їхнього розповсюдження. Обласні бюро транслюють єдину програму, ухвалену в центрі. До редакцій місцевих газет та радіостанцій також надходить уніфікована в центральному офісі „Сінхуа” інформація. Це є гарантією того, що кожний китаєць у будь-якому куточку країни читає та чує практично одні й ті ж новини. Але й цього керівництву ЦК КПК здається замало, і час від часу на адресу провінційної преси з боку окремих партійних керівників лунають звинувачення у „неповному” передруковуванні матеріалів з центру та зосередженні надмірної уваги на місцевій тематиці.

Нині „Сінхуа” забезпечує всі національні ЗМІ (понад 300 радіостанцій, близько 370 телевізійних станцій, понад 11150 періодичних видань, у т.ч. 2120 газет) всіма основними міжнародними та місцевими новинами. В агенції працює 8400 осіб², її президент має статус міністра, у його безпосередньому підпорядкуванні перебувають головний редактор і чотири віце-президенти. Збір новин і обробка отриманої інформації здійснюється центральним офісом, національними відділеннями і міжнародними філіалами. Центральний офіс інформагенції „Сінхуа” розташовано в Пекіні, і структурно він поділяється на 9 відділів (національних і міжнародних новин, національного для зарубіжних ЗМІ, додаткових новин, фотожурналістики, спортивних новин, новин широкого віщання, онлайн новин та інформаційного центру).

„Сінхуа” має свої філіали в 31 китайській провінції, окремо ще в 50 найбільших містах Китаю. До квітня 2005 р. агенція мала своє представництво й в Тайвані, доки тамтешня влада не закрила його після звинувачення кореспондентів „Сінхуа” у спробах „посилити розбіжності” між Пекіном і Тайбеєм. Агенція також утримує свої філіали і офіси в різних структурах китайської народної поліції. За кордоном інформагенція має філіали в 105 країнах і вісім редакторських офісів (у Гонконгу, Нью-Йорку, Мехіко, Каїрі, Парижі, Москві, Ріо-де-Жанейро, Пхеньяні, Рангуні та ін.), які мають право прямої передачі інформації відповідно на Азіатсько-Тихоокеанський регіон, Латинську Америку, Африку, Середній Схід та держави, в яких офіційними вважаються французька та португальська мови³. Агенція випускає 40 власних періодичних видань на різноманітні теми (сільське життя, економіка, спорт, фото та ін.).

Агенція „Сінхуа” надає китайським та закордонним споживачам наступні послуги: цілодобово передає новини китайською, англійською, французькою,

¹ Так само. – С.44.

² Для порівняння: агенція «Франс-прес» має штат у 2000 осіб, з яких 1900 становлять журналісти та редактори.

³ Офіційний сайт інформаційної агенції „Сінхуа” російською мовою / <http://www.russian.xinhuanet.com/russian/index.htm>.

іспанською, арабською, російською та португальською мовами; щоденно розповсюджує всередині країни та за її межами економічну інформацію китайською та англійською мовою; щоденно передає 120 фотоматеріалів та 12 діаграм; забезпечує близько 300 телевізійних станцій аудіо- та відеопродукцією; надає величезну кількість ексклюзивних та спеціальних репортажів¹.

Агенція „Сінхуа” для надання своїм передплатникам інформаційних послуг використовує такі технічні засоби як супутникове радіомовлення, спеціальні лінії передачі, Інтернет та багато інших. Передплатники можуть обирати будь-які з них, виходячи зі своїх потреб та конкретних умов. Одночасно агенція надає передплатникам устаткування зв'язку та програмне забезпечення, яке дозволяє їм отримувати новини, економічну інформацію або ж фотоновини, що їх передає агенція.

„Сінхуа” є членом ряду міжнародних організацій засобів масової інформації. Її вплив у міжнародних інформаційних колах постійно зростає. На сьогоднішній день агенція уклала угоди про обмін інформацією комерційного та некомерційного характеру, про технічну взаємодію з інформаційними агенціями та іншими ЗМІ більш ніж 110 держав. Окрім того, інформагенція підтримує відносини з цілою низкою закордонних інформаційних організацій.

Євгенія Бардонова,

Київський університет імені Бориса Грінченка

НАНКІНЬКА РІЗАНИНА 1937 р. У ПРАЦЯХ ЯПОНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ: ДВА ПОГЛЯДИ НА ОДНУ ПРОБЛЕМУ

Як зазначав японський історик Коборі Кейтіро: «Всі історіографи, які переносять на папір плоди своїх досліджень, покладають на себе тяжку етичну відповідальність, яка змушує їх підбирати слова – засіб передачі фактів – з особливою ретельністю». Це твердження повною мірою стосується такої контраверсійної та трагічної події в житті китайського народу, як Нанкінська різанина 1937 р., що стала наслідком другої японо-китайської війни. Злочини японської армії в окупованому місті – столиці китайського уряду, мали вражаючі масштаби, і, якщо вірити джерелам, відрізнялися особливою жорстокістю. Ці події стали підґрунтям для появи великої кількості історіографічного матеріалу, покликаного пролити світло на події ще не далекого минулого.

Характерним явищем для японської історіографії з даної тематики є радикальне розмежування поглядів дослідників, що варіюються в діапазоні від націонал-ревізіоністських, прихильники яких повністю заперечують провину Імператорської армії Японії у військових злочинах, до лівих критиків мілітаризму, що мають діаметрально протилежні погляди. Останні стверджують, що свідчення

¹ Так само.